

หนองตามา

ชื่อแหล่ง : หนองตามา

ที่ตั้ง : หมู่ 7 ตำบลบ้านคา กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

เส้นทางเข้าสู่แหล่ง : จักราชบุรีใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 3208 (ห้วยไผ่-ชัยπάหาวาย) ระยะทางประมาณ 40 กิโลเมตร ถึงบ้านชัยπάหาวายเลี้ยวซ้ายใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 3313 (ชัยπάหาวาย-กิ่งอำเภอบ้านคา) ระยะทางประมาณ 15 กม. เมื่อผ่านที่ว่าการกิ่งอำเภอบ้านคาไปประมาณ 1 กม.เลี้ยวขวาใช้ถนนโยธาธิการ (บ้านคา-วังครก-หนองไผ่ป่า) ผ่านหน้าวัดพระธาตุเขาน้อยเข้าไปประมาณ 4 กม.แหล่งโบราณคดีจะตั้งอยู่ทางขวามือบนเนินเขาขนาดเล็ก ถัดจากอ่างเก็บน้ำบ้านพุจีเหล็กเข้าไปเล็กน้อย

สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม :

สภาพภูมิศาสตร์ : ที่ตั้งแหล่งโบราณคดีเป็นเนินเขาขนาดเล็ก ยอดสูงสุดอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 251 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ปลูกต้นยูคาลิปตัส ไร่หลวงเนินทางทิศตะวันออกเป็นบ่อลูกรัง บริเวณโดยรอบด้านทิศตะวันตกเป็นเขตเทือกเขาใหญ่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาตะนาวศรี ทางด้านทิศเหนือ ทิศใต้และทิศตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขา ปัจจุบันเป็นพื้นที่เกษตรกรรมปลูกอ้อย

แหล่งน้ำ : ทางด้านทิศตะวันตกของแหล่งมีห้วยต้นน้ำขนาดเล็กซึ่งไหลไปรวมกับห้วยท่าเคยไหลผ่านด้านทิศเหนือและตะวันออกเป็นพื้นที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขา ชาวบ้านเรียกบริเวณนี้ว่า “หนองตามา”

ประวัติ : เดือนตุลาคมปี พ.ศ. 2542 นายเสถียรพงศ์ ศุภชัยศิริเรือง ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ประจำจังหวัดราชบุรีได้แจ้งให้สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 1 ราชบุรี ทราบว่ามีการขุดบ่อลูกรังบริเวณพื้นที่ หมู่ 7 ตำบลบ้านคา กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี แล้วพบโบราณวัตถุเป็นจำนวนมาก ขอให้ดำเนินการตรวจสอบ

หลักฐานทางด้านโบราณคดี : จากการสำรวจพื้นที่บนเนินเขาหนองตามาทางด้านทิศตะวันออก ซึ่งถูกรถแทรกเตอร์ไถปาดหน้าดินลึกลงไปประมาณ 50-70 เซนติเมตร พบโบราณวัตถุบนผิวดินเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังพบโบราณวัตถุซึ่งนายสมชาย เพชรเม็ดเต่ง บ้านเลขที่ 99/1 หมู่ 7 ตำบลบ้านคา เก็บรักษาไว้จำนวนหนึ่งซึ่งสามารถจำแนกประเภทได้ดังต่อไปนี้

ขวานหินขัด เครื่องมือหินประเภทขวานหินขัด จากการสำรวจพบว่ามีทั้งที่เป็นโกนขวานหินซึ่งยังทำไม่เสร็จ และขวานหินขัดซึ่งส่วนใหญ่มีขนาดเล็กจำนวนทั้งหมด 31 ชิ้น โดยสามารถ

จำแนกประเภทตามลักษณะรูปร่างออกได้เป็น 5 แบบ คือ

แบบที่ 1 ขวานหินขัดขนาดเล็กรูปมนรี คมแบนโค้งลาดลงทั้งสองด้าน ด้านข้างค่อนข้างเรียบแบน ขอบบางเรียบ พบจำนวน 2 ชิ้น ขนาดความกว้างยาวและหนา 2.6X4.9X0.4 ซม. และ 2.9X5.2X0.4 ซม. นอกจากนั้นยังพบโกนขวานหินรูปมนรีอีกจำนวน 1 ชิ้น

แบบที่ 2 ขวานหินขัดรูปสี่เหลี่ยมคางหมู ส่วนบนตัดตรง คมชัดเจนด้านหน้าเพียงด้านเดียว ด้านข้างด้านหนึ่งเป็นสันขอบตรงแบ่งคม อีกด้านหนึ่งเรียบแบน ขอบเรียบเฉียงลงเล็กน้อย พบจำนวน 7 ชิ้น ขนาดกว้าง 3-4.5 ซม. ยาว 4.2-7 ซม. และหนาประมาณ 1.0 ซม.

แบบที่ 3 ขวานหินขัดรูปสี่เหลี่ยมคางหมู ส่วนบนตัดตรง คมชัดเจนด้านหน้าเพียงด้านเดียว ด้านข้างด้านหนึ่งเป็นสันขอบตรงแบ่งคม อีกด้านหนึ่งเรียบแบน ขอบหนาเรียบเฉียงลงเล็กน้อย พบจำนวน 5 ชิ้น ขนาดกว้าง 2.8-4 ซม. ยาว 4.8-5.7 ซม. และหนา 1.8-2.0 ซม.

แบบที่ 4 ขวานหินขัดรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ส่วนบนโค้งเล็กน้อย คมแบนออกชัดเจนด้านหน้าเพียงด้านเดียว ด้านข้างด้านหนึ่งเป็นสันขอบตรงแบ่งคม อีกด้านหนึ่งค่อนข้างแบนเรียบ ขอบเรียบเฉียง พบจำนวน 4 ชิ้น ขนาดกว้าง 4-5 ซม. ยาว 6.5-7.7 ซม. หนา 1.6-2.3 ซม. และโกน

ขวานหินขัดรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าจำนวน 2 ชิ้น

แบบที่ 5 ขวานหินขัดเป็นแท่งสี่เหลี่ยมยาว ส่วนบนโค้งเล็กน้อย คมแบนออกชัดเจนด้านหน้าเพียงด้านเดียว ด้านข้างด้านหนึ่งเป็นสันขอบตรงแบ่งคม อีกด้านหนึ่งนูนโค้ง ขอบลาดลง จำนวน 4 ชิ้น ขนาดกว้าง 3.5-4.2 ซม. ยาว 6.5-10 ซม. และหนา 2.2-2.5 ซม.

แบบที่ 6 ขวานหินขัดรูปสี่เหลี่ยมคางหมู ส่วนบนตัดเกือบเป็นเส้นตรง ส่วนปลายแบนคมลาดลงทั้งสองด้าน จำนวน 1 ชิ้น ขนาดกว้าง 5.3 ซม. ยาว 5.4 ซม. และหนา 2 ซม.

แบบที่ 7 ลักษณะเป็นขวานหินขัดแบบมีบ่าจำนวน 1 ชิ้น ขนาดกว้าง 4 ซม. ยาว 4.2 ซม. หนา 1 ซม. โครงสร้างเกือบเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ร่องบ่าเฉียงลงในแนว 45 องศา ส่วนค้ำยาวประมาณครึ่งหนึ่งของตัว ขวาน ส่วนปลายแบนเป็นเส้นตรงคมลาดทั้งสองด้าน ทำมาจากหินควอร์ตเนื้อละเอียด สีขาวขุ่น

เครื่องมือหินกะเทาะ จำนวน 2 ชิ้น รูปร่างค่อนข้างกลมแบน เนื้อละเอียด มีรอยกะเทาะด้านข้าง โดยรอบ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7.5 ซม. และ 10.2 ซม. หน้า 1.4 และ 2.5 ซม. ทำมาจากหินควอร์ตไซต์

เครื่องมือหินขนาดเล็ก จำนวน 5 ชิ้น ลักษณะเป็นแท่งแบนยาวผิวเรียบ บางชิ้นปลายเรียวแหลม คล้ายเข็ม ขนาดกว้าง 1-2 ซม. ยาว 4.5-8.8 ซม. หน้า 0.3-0.6 ซม.

ชิ้นส่วนเครื่องประดับทำมาจากหิน จากการสำรวจพบชิ้นส่วนเครื่องประดับทำจากหินมีลักษณะ ทรงกลมคล้ายกำไลหินพบจำนวน 9 ชิ้น ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7.5-12 ซม. ขนาดเส้นรอบวงกว้าง 2.5-3.0 ซม. หน้า 0.6-1.0 ซม. และหินงบน้ำอ้อยจำนวน 1 ชิ้น ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. หน้า 0.5 ซม.

ชิ้นส่วนสะเก็ดหิน จำนวน 8 ชิ้น ลักษณะเป็นสะเก็ดหินชิ้นเล็กๆมีรอยกะเทาะค่อนข้างคม ขนาด กว้าง 3-4.5 ซม. ยาว 3.5-6 ซม. หน้า 0.2-1.5 ซม.

หินขัดผิวภาชนะ จำนวน 15 ชิ้น ทำมาจากหินกรวดแม่น้ำเนื้อละเอียด ผิวเรียบ แบ่งออกตามรูปร่าง ลักษณะได้ 2 แบบ คือ

1. รูปร่างกลมมน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3.3-6.3 ซม. และหน้า 0.2-2 ซม.
2. รูปร่างยาวรี ขนาดกว้าง 2.3-6.2 ซม. ยาว 4.2-12 ซม. และหน้า 1.2 ซม.

หินลับ พบจำนวน 9 ชิ้น มีร่องรอยการใช้งานโดยการถูกขัดฝน หินที่นำมาทำส่วนใหญ่มีเนื้อ ละเอียด เช่น หินควอร์ต หินทรายและหินกรวดแม่น้ำ พบทั้งขนาดใหญ่และเล็กมีความกว้างยาวและหน้า 3.8X5X1.5 ซม. ถึง 10X21X7.2 ซม.

ชิ้นส่วนภาชนะดินเผา เผาด้วยอุณหภูมิต่ำขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน เนื้อหยาบมีเม็ดกรวดขนาดใหญ่ ปะปนอยู่ในเนื้อดิน สีผิวของภาชนะเป็นสีขาวนวล สีน้ำตาลแดง สีน้ำตาล สีน้ำตาลดำและสีดำ ความหนา ประมาณ 0.3-1 เซนติเมตร การตกแต่งผิวภาชนะแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ แบบผิวเรียบไม่มีลาย แบบผิว เรียบขัดมันสีดำทั้งด้านในและนอกภาชนะ และแบบตกแต่งผิวด้วยลายเชือกทาบ ชิ้นส่วนภาชนะที่พบส่วนใหญ่ ที่ใหญ่จะมีสันนูน ปากผายออก ประเภทภาชนะที่พบรูปทรงเป็นหม้อขนาดใหญ่และหม้อสามขา ขนาด เส้นผ่านศูนย์กลางปากประมาณ 32-39 ซม. ขามหรือถ้วย ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางปากตั้งแต่ 9- 25 ซม.

เบ้าดินเผา จำนวน 1 ชิ้น ลักษณะกลมแบนด้านหนึ่งเป็นลายเชือกทาบ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3.9 ซม. หน้า 0.7 ซม.

ชิ้นส่วนเครื่องประดับดินเผา จำนวน 1 ชิ้น ลักษณะเป็นรูปวงกลม ส่วนกลางมีรูปกลม คล้ายกำไล หรือต่างหู ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 5 ซม. เส้นรอบวงกว้าง 2.2 ซม.หนา 1 ซม.

ชิ้นส่วนกระดูกสัตว์ 2 ชิ้นจากหลักฐานทางด้านโบราณคดีที่กล่าวมาในข้างต้น ประกอบกับสภาพภูมิประเทศที่ตั้งของแหล่งโบราณคดีซึ่งมีภูเขาขนาดใหญ่เป็นต้นน้ำอยู่ทางด้านทิศตะวันตก มีที่ราบระหว่างหุบเขาที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกอยู่ทางด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือ จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าแหล่งโบราณคดีหนองตามานี้ น่าจะเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในสังคมเกษตรกรรมมีอายุราว 4,000 ปีมาแล้ว มีการสร้างที่อยู่อาศัยขึ้นตามเชิงเขาและที่ราบใกล้กับแหล่งน้ำ ลักษณะการดำรงชีพมีการล่าสัตว์ป่าเพื่อนำมาเป็นอาหาร การทำการกสิกรรม นอกจากนั้นยังมีการทำเครื่องมือเครื่องใช้และเครื่องประดับขึ้นใช้เอง เช่น ขวานหินขัด ภาชนะดินเผาและกำไลหิน นอกจากนั้นในเขตกิ่งอำเภอบ้านคาและอำเภอสวนผึ้งนี้ยังมีทรัพยากรธรรมชาติแร่ธาตุที่สำคัญ ที่สามารถนำมาทำเครื่องมือเครื่องใช้ได้ เช่น แร่ดินบุก แร่เฟลสปาร์ แร่ควอตซ์ แร่เหล็ก และแร่ยิปซัมเป็นต้น ดังนั้นกลุ่มคนก่อนประวัติศาสตร์ในแหล่งโบราณคดีหนองตามานี้ อาจจะเกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่อีกอย่างหนึ่งด้วย ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่สำรวจพบในบริเวณใกล้เคียงและมีการติดต่อสัมพันธ์กัน เช่น แหล่งโบราณคดีบ้านห้วยสวนพลู แหล่งโบราณคดีห้วยปู กิ่งอำเภอบ้านคา แหล่งโบราณคดีบ้านนาขุนแสน แหล่งโบราณคดีเหมืองเริ่มชัย แหล่งโบราณคดีเหมืองสูงสิงห์ แหล่งโบราณคดีบ้านห้วยม่วง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี นอกจากนั้นจากการสำรวจพบภาชนะดินเผาประเภทหม้อสามขา อาจจะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนที่ห่างไกลออกไป เช่น แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี และแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในคาบสมุทรตอนใต้ เป็นต้น

การกำหนดอายุสมัย : สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สังคมเกษตรกรรม (ยุคหินใหม่)

การประกาศขึ้นทะเบียน : ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน

รูปแบบของแหล่งโบราณคดี : แหล่งที่อยู่อาศัยสมัยก่อนประวัติศาสตร์

วันเวลาที่ปฏิบัติงาน : สำรวจ 22 ต.ค. 42 บันทึก 29 ต.ค. 42

ผู้ปฏิบัติงาน : น.ส.พยุง วงษ์น้อย, นายเดชา สูดสวาทและนางสุริยา สูดสวาท

ภาพประกอบ :

แหล่งโบราณคดีหนองตามา ตำบลบ้านคางิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

พบชิ้นส่วนภาชนะดินเผากระจายอยู่ทั่วไป

ขวานหินและเครื่องมือหินแบบต่าง ๆ

เครื่องมือกะเทาะหินแบบต่าง ๆ

เครื่องมือหินขนาดเล็ก

ชิ้นส่วนภาชนะดินเผา หนองตามา ตำบลบ้านคางี้อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

สำนักศิลปากร